

že na svojem prvem shoda v Pragi l. 1870., da naj se c. kr. učiteljstva preosnujejo, da bodi ves pouk na strogo znanstveni podlagi, odgovarjajoč tedanjim zahtevam.

Deset let pozneje l. 1880. je tožil na drugem vsečeskem učiteljskem shodu v Pragi dr. Lindner, znani pisatelj, da imamo pedagoške seminare za učitelje, na univerzah še vedno na papirju. In l. 1886. je sprejel shod češkega učiteljstva v Pragi predlog, da naj se temeljiteje poučuje pedagogika sploh na avstrijskih c. kr. učiteljskih, zakaj nazadovanje te stroke se je med učiteljstvom samim čutilo prav občutljivo.

Posledice nove šolske novele so se pričele kazati.

Pridružila pa se je še gospodarska kriza, slabo gmotno stanje — beraška plača.

(Dalje)

Balkanski narodi.*)

I. Uvod. Jugoslovani: Sloveni — Hrvati — Srbi — Bolgari.

II. Neslovani: Rumuni — Grki — Turki — Albanci.

III. Ostali. Pregled in sklep.

I.

Uvod.

Dne 24. julija 1908 je proglasil sultan turško despotijo kot ustavno državo. S tem pa se je odtrgala skala z vrha in je pričela kolebati v dolino. Kdaj in kako se ustavi, o tem danes živ krst ne ve.

Gotovo je le eno: balkansko vprašanje je prišlo s tem v jako akuten stadij. Turško plemo, ki je pridrla iz azijskih pokrajin v Evropo preko Carigrada, se je izkazalo samo kot bojna četa brez vsake državnotvorbne sposobnosti. Ko jim je zastavila zapadna Evropa pot pri Dunaju, je bilo s tem že tudi odločeno o njih usodi. S tistim trenutkom, ko je obledela njih bojna slava, je pričela njih propast.

Katastrofa se je pojavila pričetkom minulega stoletja. Kako potisneta Turke nazaj v Azijo, sta ugibala sicer že prej ruska carica Katarina II. in avstrijski cesar Jožef II. Ali vprašanje, kdo se polasti praga med zapadom in vzhodom; vprašanje, kdo zasede končno historično postojanko Carigrada — to vprašanje je podaljšalo življenje sultanatu tedaj in mu podaljšalo življenje še danes.

Strah pred Rusijo, ki je sprejela nekdanji grb bizantinskih cesarjev v sredo svojega grba kot v večen memento, da zapade nekoč Carigrad pravoslavni državi ruskih carjev; strah pred ono državo, kjer je podlegel celo genij vojskovodij, korzičanski Napoleon — strah pred rastjo in vsemočjo ruske države je združila zapadno Evropo v Krinski vojni, združila jo je vdrugič na berlinskem kongresu in združuje jo sedaj vtretjič.

Šlo je vedno v daljšem obsegu za ozemlje, ki spada ali tvori vsaj prehod k Balkanu. Ruska politika se je bližala Carigradu s severovzhoda, s severozapada je potiskala na Balkan Avstrija.

Balkanski narodi so postali spričo takih razmer samo objekt brez lastnega življenja;

*) Priobčujemo te članke v mnemu, da ustrežemo z njimi bralcem. Predmet je sedaj najaktualnejši. Uredn.

da ima dobro sree, da je kolegalen, da ni ustvarjen za valpeta, ker so vedeli, da ne bo vihtel nad hrbitišči podrejenega učiteljstva sedemplamenastega biča. Zato je bil v gotovih očeh nesposoben za voditelja takega zavoda kakor je II. mestna šola v Ljubljani. „On ni za to!“ — Saj še poizkusili niste! Kolikokrat se motimo v tako pavšalni sodbi. Poizkusili bi ga bili, potem bi šele lahko sodili, ali je za to ali ne! Mi smo pa prepričani in dobro vemo, da bi bile razmere in šolstvo pod njegovim vodstvom boljše kakor sedaj. Ne mislite, da zmore vodja s silo, denunciantstvom in strogim postopanjem vse; z ljubeznijo in dobroto se doseže več pri nas; mi bi njega cenili, spoštovali in ljubili in zaradi njega in pa zaradi tega, da bi njegov ugled ne trpel, bi učiteljstvo storilo, kolikor bi bilo v njega močeh, da bi se ne moglo grajati II. mestne šole.

Zato pa rečemo: ravno on je bil sposoben za voditelja in to je tudi sam čutil, zato se je potegoval za to mesto, česar bi Bahovec gotovo ne bil storil, ako bi ne čutil

služili so kot sredstvo v dosego posebnih namenov.

Nobenega dvoma ni, da je odprla osvoboditev balkanskih narodov izpod turškega jarma pot novi civilizaciji v te pokrajine. Naj je prišla ta osvoboditev po Rusiji ali po Avstriji: prinesla je med narode nov čut, dih prostosti. S tem jim je pričela rasti samozavest, čutili so kot samostojen člen v krogu splošne civilizacije, dokler se ni izrazil ta instinktivni čut v novo zahtevo, ki je vzvoljila konservativnega ujea nad neposlušnim varovancem.

Balkan balkanskim narodom! Ta klic je vzdramil vso Evropo.

Čuden kaos je nastal tekom zgodovine na Balkanu; zamotan in zavrt, da bi trebalo pač Aleksandrovega meča, da preseka gordijski voz. Država je posegla v državo, narodi so razkosani državnopravno v mnogotero delov.

Jugoslovani.

Najmočnejše plemo, ki biva na Balkanu, je jugoslovansko. Le po Slovencih se dotika neposredno zapadne kulture, drugače mu je orient mnogo bliže kakor zapad. Nekatera plemena Jugoslovanov so izgubila svojo samostalnost že zgodaj, druga šele sredi štirinajstega stoletja, ko je privihrala moč polumeseca drugič v Evropo.

Petsto let ni bilo o neodvisnosti Jugoslovanov nobenega govora. Premoč Turčije je bila še vedno prevelika; po drugi strani so stala popolnoma druga vprašanja v ospredju; jugoslovansko je postalo aktualno pravzaprav šele tekom zadnjega polstoletja.

Koliko je vseh Jugoslovanov, nam ne pove točno nobena statistika. Jako nezanesljivi so zlasti ogrski in turški podatki. Ako poiščemo med temi različnimi med seboj jako divergentnimi števili srednjo pot, potem se nam pokaže, da biva vseh Jugoslovanov do šestnajst milijonov, ki živijo v osmerih različnih državah skupinah; na Italijanskem, v Avstriji, na Ogrskem, v Črni gori, Srbiji, Bolgariji, Rumuniji in Turčiji. Največ jih je pod dinastijo Habsburžanov, najmanj pod kraljem Italije.

Ta razkosanost spominja deloma na usodo poljske države. Tudi številno razmerje med Poljaki in Jugoslovani je popolnoma isto. Prej utegne biti Poljakov nekoliko manj.

Več desetletij je bilo vprašanje združenja Poljakov aktualno. Večkratni upori so hoteli združiti razkosani narod v eno celoto. Razmere so danes take, da nima poljsko vprašanje vsaj v doglednem času nobene aktualnosti. Na njegovo mesto je stopila jugoslovanska misel.

V vseh posameznostih slučaj seveda ni docela analogen. Poljaki tvorijo en sam narod z istim jezikom, z isto literaturo in isto zgodovino. Jugoslovani so razdeljeni na četrto vej z ravno tolikimi jeziki, literaturami in zgodovino. Razlika je seve med njimi časih jako neznatna. Tako izgine med srbsko in hrvaško govorico docela in tudi nasploh ni nikjer mogoče določiti meje med posameznimi plemenimi.

Kdor nastopi pot proti vzhodu, pričeni v Režiji na Italijanskem in se napoti tja do obale Črnega in Egejskega morja — in naj je še tako učen jezikoslovec — nikjer ne more reči: ta in ta reka, ta in ta dolina, ta in ta greben loči Slovence od Hrvatov, Hrvatov od Srbov, Srbe od Bolgarov.

sposobnosti v sebi. Zato ga je pa tudi presemetilo, da so ga prezrili pri imenovanju intermističnega voditelja.

A upal je vendar, da ga ne preterirajo pri definitivnem nastavljanju. „Gospod deželni šolski nadzornik, saj ne bom dolgo — saj se bom kmalu umaknil drugemu — pustite me, naj grem v časti v pokoj — zaradi svojih otrok mi je, da ne bodo slabo sodili o svojem očetu...“ Tako je govoril pri avdienci. „Jaz ne bom nasprotoval!“ — je bil odgovor, in France je šel potolažen domov in trdno pričakoval imenovanja. Prišlo je drugače — in to je bil udarec zanj — hud udarec! „Saj jim nisem ničesar storil... saj mi ne morejo očitati niti pičice... 36 let že delam, pa...“ solza se mu je ulila po licu.

Do konca lanskega šolskega leta je še vlekel, potem je legel potr in žalosten in 30. marca je umrl...

„Slovenec“ piše, da se je njegova stranka potegovala zato, da bi bil Bahovec imenovan za ravnatelja. — Hm! — Pošljite mu dekret na oni svet!

Nasprotno! Pasamezna plemena segajo tako prehodno drugo v drugo da dobimo na „mejah“ Slovence, ki Hrvatijo, Hrvatje, ki slovenijo. Prav tako je med Srbi in Bolgari: o celih pokrajinah trdijo Srbi, da so srbske; Bolgari, da so bolgarske. Med Nemci in Italijani, med Madjari in Slovani, med Slovenci in Nemci o takem prehodu ni misliti. Tukaj je meja vedno nedvomna.

Poljake je družila zgodovina lastne mogočne države, njih stremjenje po zedinjenju je bilo političko; Jugoslovane družijo velika medsebojna sorodnost, njih edinstvenost je provzročena po tistem instinktivnem čutu, ki navdaja v naravi vsa bitja enega pokolenja. Dejstvo, da so bili veliki deli Slovanov združeni v dobi, ki je zapadla do danes že davno minulosti; dejstvo, da vsi Jugoslovani sploh nikdar niso tvorili samosvoje države: dejstvo, da se je odigravala zgodovina raznih jugoslovanskih plemen tekom zgodovine celo različno od drugih — vse to onemogočuje, da bi imelo stremjenje po edinstvu med Jugoslovani tisto političko ost kakor pri Poljaki. Jugoslovanska zajednica je temveč eminentno kulturnega in v drugi vrsti gospodarskega značaja.

To so realno dana tla. Ako sanjajo posamezniki o Veliki Srbiji, o Veliki Hrvaški, o Veliki Bolgariji ali celo o velikem jugoslovanskem carstvu od Karnijskih Alp do Carigrada ob Bosporski ožini, spadajo te fantazije še velikobolj v regijon utopij, kakor prenapete ideje Vsenemcev, ki hočejo odtrgati dele Avstrije in Švice in jih združiti z rajhom v Zedinjeno Nemčijo, ali politički program iredente, ki zahteva ločitev gotovih distriktov Avstrije, Švice in Francije ter jih priklopiti k Italiji Uniti.

V kolikor odtrgamo pretiranost od italijanske in nemške iredente, se nam odkrivajo takoj one realije, ki jih noben pameten človek ne more negirati, ki jih ne more uničiti noben še tako strog režim, zato ker je vsak režim nekaj umetelnega, sorodnost naroda pa je nekaj prirodnega in zato polna notranje življenske moči.

Pripadnost različnim političkim skupinam s svojimi tradicijami in svojimi ambicijami pač more Jugoslovane pri njih stremljenju po zajednici, ki se giblje v gori označenih mejah, zavirati, ne more jih pa ovirati. Kratkovidnost, samoljublje in sebičnost odlikuje mnogo držav na svetu; ta coklja se obeša tudi Jugoslovanom na hrbet. Voz pojde zato pač počasneje svojo pot, ustaviti ga zaraditega ni mogoče.

Ideje trializma v Avstriji, ki jih propagirajo krogi, ki stoje blizu prestolonaslednika, ideje ki jih je razvil zadnjič tako realen politik, kakor je Vladan Georgović, nekdanji srbski premijer; mnenje, ki si osvaja teren zadnji čas v Bolgariji — vse to kaže, da računa jugoslovanska zajednica eo ipso s pripadnostjo različnim političkim skupinam kakor s faktom, ki ne stoji s stremljenjem po kulturnem in gospodarskem bližanju v nobenem nasprotju. Odtod tudi projekt Balkanske Zveze pod hegemonijo habsburških Jugoslovanov.

Slovenci.

Najdalj proti zapadu so se podali med Jugoslovani Slovenci. Nemška in italijanska civilizacija jih je absorbirala polagoma, ker je stala nad njimi, dočim se je zgodilo pri Bolgarih ravno nasprotno: tam se je navzel zmagovalceč šeg in jezika premagancev.

Slovenske meje so se zoževale vedno bolj. Današnja Koroška je z videka našega narodnega stališča kakor ostanek pogorišča.

Šele kakih sto let sem je meja Slovencev precej stalna in o sistematičnem raznarodovanju ni več govora. Vsaj pa so nam dana danes vsa sredstva, s katerimi se moremo takim poizkusom ubraniti z vsem uspehom.

V resni nevarnosti so le naše postojanke na Italijanskem. Tamošnji starejši naši ljudje se čutijo odločno za Slovence in na vprašanje, odkod so doma, odgovore: „Iz Slovenije.“ Mladina slovensko pač še ume, toda odgovarja italijanski: „Kako daleč je do...“ Odgovor italijanski: „Cinque...“ Italijanska vlada ne le da slovenskega stremljenja absolutno ne trpi, ampak denuncirajo se celo italijanski in slovenski otroci v šoli zaradi — slovenskih knjig.

Nekoliko boljše se godi Slovincem na Ogrskem. Duhovščina je tam pogumnejša. Na Ogrskem izhaja celo poseben list za tamošnje Slovence.

Slovencev na Italijanskem, v Avstriji in na Ogrskem je vseh skupaj do 1.370.000. Tvorimo komaj dobro $\frac{1}{11}$ vseh Jugoslovanov.

Naša visoka civilizacija, velik odstotek inteligence in naš splošni položaj nam daje veljavo in pomen, ki presega daleko to golo številno razmerje.

Hrvatje.

Hrvatje so agrarci še v obilnejši meri od nas Slovencev. Ali dočim se šola naša mladina v tujih šolah in na tujih tleh ter je slovenska inteligenca zato prežeta italijanskega in nemškega duha, je hrvaška inteligenca pristneje narodna. Le v Dalmaciji se naslanja jako močno na italijansko kulturo.

Po statistiki, ki smo si jo sestavili mi kot kompromis raznih ekstremnih podatkov je Hrvatov za 2.864.000 duš, torej dobro dvakrat toliko kakor vseh Slovencev. V dobi kmetijskega upora so tvorili slovenski in hrvaški kmetje skupno vojsko; v vojnah s Turki je stal Slovenec vedno ramo ob rami s Hrvati. Našo slavno skupno zmago pri Sisku nad Turki praznujejo še danes ob vsaki obletnici tako v ljubljanski kakor v zagrebški stolni cerkvi s posebno mašo. Te več stoletij trajajoče hrvaško-slovenske zajednice žive priče so mnogoštevilne slovenske narodne pesmi.

Če smo se smeli družiti Slovenci in Hrvati, tedaj, ko smo zapirali Turkom pot proti avstrijskim Nemcem, je naravnost absurdno, kdor bi se izpodtikal na naši zajednici danes, če je sedaj v prvi vrsti enkrat v našo korist.

Srbi.

Srbi so izmed vseh Jugoslovanov najštevilnejše plemo. Niso tako izključno agraren narod, kakor so Hrvatje. Izmed vseh Jugoslovanov so Srbi najbolj trgovski. Mnogo največjih firm na jugu je srbskih. Srbskih veletrgovcev ne dobimo samo v Trstu, Carigradu in Dunaju, ampak sploh po vsem svetu.

Pod turško invazijo so trpeli Srbi najbolj. Stali so neposredno na poti, ki so jo hodili Turki vsakokrat, kadar so hoteli proti zapadu. V teh žalostnih razmerah nam je iskati vzroke velikih preseljevanj, katerih plod je današnje srbstvo na Hrvaškem, Ogrskem, v Dalmaciji in Črni gori.

Iz prvotne domovine, in iz ozemelj, kjer so tvorili svojo historično državo, so se naseljevali prostovoljno v drugih upravnih skupinah in se s tem obenem političko razkosali na mnogo delov.

Vseh Srbov utegne biti 6.466.000 duš, a političko so razdeljeni na sedem skupin. Ogrski, hrvaški, dalmatinski in črnogorski Srbi so se odtrgali sultanatu jako zgodaj. Srbi v današnji kraljevini so se docela oprostili Turkov šele leta 1867. bosanski in hercegovski Srbi leta 1878. Okolo milijon Srbov pa je še v današnjih dneh neposredno podložnik Turkov. Interesantno je, da je danes več Srbov (3.736.006) pod habsburško dinastijo kakor pod Karadžorževići (2.500.000).

Bolgari.

Bolgari niso pravzaprav čisto slovansko plemo. V šestem in sedmem stoletju so prodirale neprestano ugrijske ali hunske vojne čete proti tedanjemu bizantinskemu cesarstvu. Podvržli so si podunavske Slovence, se navzeli njih jezika in običajev, tako da že v devetem stoletju ni bilo nobenega „drugega sledu o teh nekdanjih četah, kakor v tipu te rase. V vsem drugem je postala slovanska. Izpod turškega jarma, ki so mu kasneje zapadli, so jih oprostili šele Rumuni in Rusi l. 1877.

Bolgari imenujejo radi sami sebe „Belgijce vzhoda“. Z vztrajnostjo, žilavostjo in pridnostjo so se povzdignili prebivalci Belgije v svojem poljedelstvu kakor v svoji industriji do jako ugledne stopnje — po teh stopnjah hočejo tudi Bolgari. V resnici so Bolgari med Jugoslovani najobrtnejši; v politiki poizkušajo posnemati hladno realnost Angležev.

Do leta 1872. so stali v cerkvenem oziru pod grškim patriarhom v Carigradu. Na pritisk Rusije jim je dovolil tedanji sultan ločitev v svojo narodno bolgarsko cerkev pod lastnim eksarhom. Zaradi te cerkvene shizme vlada tudi veliko sovraštvo med grškimi patriarhisti in bolgarskimi eksarhisti.

Vseh Bolgarov utegne biti do 5.200.000. Od teh jih je danes še vedno okoli 1.700.000 pod turškim sultanom.

Pregled o Jugoslovanih.

Označimo li vsa štiri jugoslovanska plemena in sicer Slovence s $1\frac{1}{2}$, Hrvatje s 3, Srbe s $6\frac{1}{2}$ in Bolgare s 5 milijoni, potem do-

Dalje v prilogi.

bimo okroglo število 16 milijonov ali natančneje:

Slovenec . . .	1,370.000
Hrvatov . . .	2,864.000
Srbov . . .	6,466.000
Bolgarov . . .	5,200.000
Skupno . . .	15,900.000

Jugoslovani tvorijo torej trikrat toliko prebivalstva, kakor ga ima evropska Turčija ali cela Avstralija, za polovico manj jih je od Italije in za tretjino Japoncev. Po številnem razmerju odgovarjajo Ogrski brez Hrvaške in Slavonije.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca: K 58.769.31.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Učiteljska tiskarna je na svojem običnem zboru dne 7. t. m. podala poročilo, ki je bilo z odobravanjem sprejeto. Poročilo, ki ga objavimo prihodnjič, pove več.

Kranjsko.

Občni zbor „Narodne Šole“ se je vršil dne 7. t. m. v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Poročilo objavimo prihodnjič.

Vdovsko učit. društvo je imelo svoj občni zbor dne 7. t. m. v ljubljanskem „Na rodnom domu“. Klerikali so kopali jamo drugim, pa so sami padli vanjo. Poročilo prihodnjič.

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj ima občni zbor dne 15. aprila t. l. ob 2. popoldne na Jesenicah.

Dnevni red:

1. Volitev predsednika.
2. Poročilo tajnikov in blagajnikovo.
3. Kako nam je v mladini zatirati neusmiljenost in zbujati rahločutnost. Poroča tov. Ivo Erbežnik.
4. Volitev društvenih odbornikov.
5. Slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Srednješolski vestnik.

**** Odlikovanje.** Profesorja na hrvaški gimnaziji v Zadru, Emilijana Lileka, rodom Slovenca, je cesar odlikoval z viteškim križcem Franc-Jozefovega reda.

**** Na prvi državni gimnaziji v Ljubljani** se bo zistemiziralo pet novih učnih mest, in sicer eno za filologijo, dve za nemški jezik, eno za zgodovino in eno za naravoslovje.

**** Osebna vest.** Dež. šol. svet je odobril namestitev g. A. Dolence kot suplenta na I. drž. gimn. v Ljubljani za drugi tečaj 1. 1908/09.

**** Ravnatelj c. kr. učiteljskega v Ljubljani** g. Anton Černivec se pomakne v VI. čin. razred.

Književnost in umetnost.

A. Rapè. Mladini. I. zv. z 8. slikami. Vsebinska; Povest o Marici (ilustr.). — K Miklavžu (ilustr.). — Turki na Pedreči (ilustr.). — Živali medsebojne prijateljice (ilustr.). — Koščena miza (ilustr.). — Zima (ilustr.). — Dvanajsti (ilustr.). — Vražar Jošt (ilustr.). — Lepa knjiga se pridno razpošilja šolskim vodstvom. Le tri vodstva so knjigo vrnila; med temi Celje in Metlika!

Spisi Mišjakovega Julčka. I. zv. z 11. slikami. Knjigovez je pravkar dovršil svoje delo. Knjiga se dobiva v Učiteljski tiskarni po 1 K. Res lepo darilo za pridne otroke!

Kulturno delo.

+ Občni zbor „Matice Hrvatske“ se je vršil v Zagrebu. „Slovensko Matico“ sta zastopala na običnem zboru predsednik dr. Ilesič in tajnik Podkrajšek. Občni zbor je otvoril predsednik „Matice Hrvatske“, dr. Franjo Arnold, ki je v otvoritvenem govoru poudarjal potrebo narodne kulture. Treba je pobijati vse kosmopolitiške vplive. Literatura, ki je postala

med nami že mednarodna, naj se vrne k narodni duši. Pozdravil je dr. Ilesič, ki se je zahvalil v lepem govoru. Pri volitvah odbora je predlagal Milan Krešić zopetno izvolitev dosedanjega predsednika dr. Arnolda, dr. Rudolf Horvat dr. Vjekoslava Klaića. Pri volitvah se je razvil boj med pristaši čiste stranke prava, ki so kandidirali za predsednika prof. Kršnjavega, in med pristaši kompromisa s pisateljskim društvom. Ta lista je zmagala z veliko večino. Za predsednika je izvoljen dr. Oton Kučera (147 glasov). Približno ravnotoliko glasov so dobili v razne oddelke izvoljeni Krsto Pavletić, prof. Oton Bošnjak, prof. dr. Stjepan Bosanec, prof. Rob. Pinter, Vladimir Treščec, učitelj Janko Leskovic, Veljko Tomić, prof. dr. Branko Drechsler. V odboru nista več dosedanjih sedemletnih predsednik „Matice Hrvatske“ prof. Gjuro Arnold in dosedanjí tajnik dr. Ante Radić.

Politiški pregled.

*** Saniranje deželnih financ.** Gospo-skozbornična komisija za saniranje deželnih financ je zborovala 1. t. m. Vložiti namerava iniciativni predlog za financiranje deželnih financ.

*** V ogrskem parlamentu** je bil sprejet zakon o kongruu v tretjem čitanju. Ta zakon je kakor vsi, ki jih je izdelal grof Apponyi, minister za uk in bogočastje, novo sredstvo, s katerim se bodo to pot duhovniki uklenili v jarem madjarske državne ideje. Posebno navdušenje vseh madjarskih poslancev je zbudil oni paragraf, ki določa, da državna podpora ne priteče duhovniku, ki ne zna madjarski. Sam glavni govornik klerikalne ljudske stranke, ča-nadski škof Černoch (Csernoh), ki je poslanec za Ogrsko Skalico, se je odločno izjavil za ta paragraf. To je lep dokaz, da se katoliška cerkev na Ogrskem v sporazumljenju s škofi stavi v službo madjarizacije ter materialnim koristim na ljubo zaslužuje madjarski državi.

*** Na mesto dr. Pattala,** ki je postal predsednik drž. zbora, je izvoljen za dež. odbornika na Nižjem Avstrijskem poslanec prof. Sturm. Sturmov oče je bil Slovenec, sin je vnet nemški kršč. socialist. Ko je služboval v Novem mestu, je bil še predsednik „Dolenjskega pevskega društva“.

*** Novo razmerje med Srbijo in Avstrijo.** „Wiener Alg. Ztg.“ piše, da so politiska vprašanja med obema državama rešena. Kakor se iz Srbije poroča, je položaj v deželi že miren, ljudstvo se je vdalo in zaraditega je tudi mogoče, da ne pride do premene na prestolu. Poslanik Forgach je konferiral s srbsko vlado o ureditvi gospodarskih odnosov med obema državama.

*** Ruska дума.** Gosudarstvena дума je razpravljala o vojaškem kreditu. Poročevalec proračunskega oddelka Gučkov je naglašal, da živi sedaj Rusija spričo sramotne kapitulacije ministrstva zunanjih del pred Avstro-Ogrsko in Nemčijo v dneh splošne narodne žalosti. Da se taka sramota vbodoče prepreči, je treba močne armade. Zato predlaga, naj se vojni upravi v celem obsegu dovoli zahtevani kredit v znesku 512,625.793 rubljev. Vodja skrajne desnice Buriševski je poudarjal, da je Rusija zadnje dni doživela takšno sramoto, ki je nezasišana v tisočletni zgodovini ruske države. Grof Vladimir Bobrinski je izjavil, da ni več časa tožiti o dogodkih zadnjih dni, marveč da je treba zobe stisniti in delati. Ni več daleč čas, ko bo Rusija skupno s svojimi slovan-skimi brati obračunala temeljito s sovragi slovanstva.

*** Srbija.** Zastopnik nekega berlinskega časopisa se je razgovarjal s princem Jurijem, ki je dejal, da je bila afera Kolakovič le zadnja kaplja v polni kozarec obrekovanj proti njemu. On Kolakoviča ni umoril. Če je kdo kriv, krivi so tisti, ki sluge, preden je nastopil službo, niso preiskali. Šel bo za nekaj časa v inozemstvo, a Srbija in on se ne ločita, oba sta drug za drugega. Iz Srbije za stalno ne pojde ter se bo vrnil. — Ker je Belgrad izpostavljen Avstriji, se premesti prestolnica iz Belgrada v Niš. Sploh je to prvi korak velikih izprememb v Srbiji. Onemogočena bo po pre-mestitvi prestolnice kontrola o razmerah v Srbiji. — V kratkem izide o Srbiji knjiga, ki jo je večinoma spisal kralj Peter. Sodelovali so pri knjigi minister dr. Milanović, šef generalnega štaba Putnik ter ministri za pravosodje, nauk in bogočastje, finance in javna dela. Kralj sam je spisal uvod in obširno študijo o srbskem narodu. Knjiga je že prevedena na angleški jezik.

*** Zarota proti grškemu kralju.** Atenska policija je zasledila zaroto proti življenju grškega kralja Jurija. Zaprli so veliko osumljencev, ki so privrženci bivšega ministrskega predsednika Rallisa.

*** Odpoved prestolu.** Slučaji, v katerih se odpoveduje prestolonaslednik vsem svojim pravicam do pr. stoja, so redki. Prince Jurij je v tem oziru precej osamljen. Skoraj pred 100 leti se je na Ruskem po smrti svojega starejšega brata Aleksandra I. odpovedal veliki knez Kostantin Pavlovski prestolu v prid svojemu mlajšemu bratu Nikolaju. Razen Jurija živi sedaj v Evropi samo še en prince, ki se je

odpovedal kakor Jurij Karagjorgjevič prestolu in to Wilhelm Hohenzollerski, ki bi moral slediti kot njegov najstarejši nečak Karlu, romunskemu kralju, toda dne 20. dec. 1886. se je odrekel svojim pravicam v prid svojemu mlajšemu bratu Ferdinandu.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: tov. Ivanka Simčič iz Iga vasi je nabrala na odhodnici tov. F. Wigoleta, nadučitelja v Loškem potoku, 25 K; iz Josip Travnovč je za puščino je finančna prokuratura naknadno izterjala 33.71 K; Posojilnica v Framu 10 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Ivan Nekerman, c. kr. okr. šolski nadzornik, Josip Koren in Martin Furlan, vsi iz Proseka pri Trstu; Ivan Dremelj iz Police; Klementina Pikel iz Zaloga pri Komendi; E. Gangl iz Idrije; Vransko učiteljstvo: Meglič, Kramar, Vrabl, Jakše, Bizjak in gđ. Bib. Kolšekova. Bog plati!

Uskokom v album. Ugleden član Slomškove zveze, se je izjavil o onih tovariših in tovarišicah, ki prestopajo šole zdaj, ko je prišla S. L. S. do vpliva in moči, v Slomškovo Zvezo, tako-le: „Meni se ti ljudje kar naravnost gnusijo, ker pristopajo k nam vsi iz dobičkarije in koristolovja; navadno prinese vsak že pisano prošnjo v žepu, katero službo bi rad dosegel.“

Kako se vzgajajo uskok. Učiteljica se je predstavila članu deželnega šolskega sveta ter mu razložila svojo željo. Ta ji pravi: „Če ste član Slomškove Zveze, boste vse dosegli, če pa niste, pa nič.“ — Živela pravičnost!

Osebne vesti na Kranjskem. Okrajni šolski svet v Postojni je imenoval za srednje šole izprašanega učit. kandidata dr. J. Šmajdka za suplenta na tamošnji deški meščanski šoli. — Provizorične učiteljice na novoustanovljenih II. oddelkih ljudske šole v Dev. M. v Polju sta imenovani P. Steyerjeva in Anica Kermavnerjeva. — Imenovani so: Emil Tomšič za Šmartno pri Litiji, Marija Modic za Babno polje, Justina Švingar za Dolenjo vas pri Ribnici, Ana Zarnik za Moravce, Ivana Mrhar za Krašnje, Julijana Kocjančič za Trzin, Matija Primuš za vodjo na deklški šoli v Kočevju, Vincenc Zaletel za Postojno, Josip Lampe za Oviše. — Erika Kastrevic v Stari Loki pri Kočevju je izstopila iz službe. — Upokojenici so: Albina Prevce v Predvoru (začasno), Amalija Pupis v Kotluskju, Ivana Jaklič v Dobrem polju. — Provizorična učiteljica je postala bivša suplentinja v Velikih Laščah Ana Somrakova. — Učno mesto v Belipeči se še enkrat razpiše. — Na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani se sistemizira peto mesto veroučitelja. — Dekliška trirazrednica v Kamniku se razširi v štiri-razrednico.

Štajerske novice. Za suplentinjo šole družbe Ciril-Metodove na Muti za novo ustanovljeni drugi razred je bila imenovana v seji družbinega vodstva gospa Ana Hrenova, soproga tamošnjega nadučitelja. — Imenovan je učitelj na obrtni šoli v Celju Schramm za pristava na rudarski akademiji v Ljubnem na Zg. Štajerskem. — Celjski okrajni šolski svet je imel pred kratkim svojo sejo. Ker tov. Gra-dišnik kot zastopnik učiteljstva še vedno ni potrjen, je učiteljstvo celjskega okraja v okrajnem šolskem svetu brez zastopstva. Na Štajerskem se gode res škandalozne stvari.

Deutscher Lehrerverband für Krain und das Küstenland je zboroval 20. marca v Trstu. Deželni šolski nadzornik prof. Belar je zborovalce brzojavno pozdravil, deželni šolski nadzornik dr. Kauer je bil pa prisoten pri zborovanju ter prisotne navduševal z besedami: „Wir deutsche Lehrer Triests dürfen uns durch kleinliche Dinge nicht auseinanderhalten lassen; wenn wir vereint sind, sind wir viel stärker. Deshalb soll die nächste Hauptversammlung alle deutschen Lehrer vereinigt sehen! Društvo bo slavilo letos v Trstu 40letnico državnega šolskega zakona a. k. n. a. Slavnostni govornik bo c. kr. okr. šolski nadzornik R. E. Peerz. Naša „Zaveza“ bo tudi praznovala 40letnico državnega šolskega zakona; baje bo prevzel slavnostni govor c. kr. okr. š. nadzornik L. Stiasny. Ker je referiral pri „Slomškovi zvezi“, pravi, da je gola nepristranost in značajnost, če govori tudi pri „Zavezi“.

Ponemčevanje Opatije napreduje. V tamošnjo nemško šolo zahaja sedaj že preko 240 otrok. Šola se razširi v kratkem v šest-razrednico in nato v meščansko šolo. Opatijski Nemci so dali za nemško šolstvo doslej 40.000 kron. Poglavitna pomoč pa prihaja od vlade in od nemškega Schulvereina, ki je prav sedaj globoko segel v žep, prevzemši stroške za razširjavo šole.

V morske kopeli v Gradežu bo sprejeto tudi letos kakor navadno 50 škrofuloznih

otrok ubožnih staršev, in sicer zastoj. Otroci morajo biti z Goriško-Gradiščanskega in v starosti od 6 do 12 let. Pozivljajo se starši, ki imajo škrofulozne otroke, da vložijo do 15. t. m. prošnje oni iz mesta na mestni magistrat, oni z dežele pa na dotična okrajna glavarstva, ki jim mora biti priloženo zdravniško izpričevalo, izpričevalo ubožnosti, domovinski list in rojstni list.

Poročil se je v Trstu dne 27. marca t. l. tov. Julij Čenčič, nadučitelj iz Vrem, z gđ. Mimico Možetovo iz Dolenje vasi pri Senožečah. Bilo srečno!

Umrl je v Škofji Loki v najlepši moški starosti učitelj tov. Josip Svetlič. Umrila ga je sašica. V njem je Škofja Loka izgubila vestnega učitelja, prijetnega družabnika ter za prosveto delavnega moža. Zapušča ženo in hčerko. Vrlemu tovarišu lahka zemlja!

Umrl je na Dunaju dne 3. t. m. po mučni bolezni vpokojeni meščanski učitelj tov. Anton Lipovec, rojen na Koroški Beli, občezenan in priljubljen po Gorenjskem. R. i. p.!

Velik nemški otroški vrtec osnuje ženska podružnica „Südmarke“ v Pulju.

„Aljažev dom“ v Vratih pod Triglavom je sneženi plaz odnesel. „Aljažev dom“ je bila največja stavba „Slov. plan. društva“, ki ima s to nesrečo do 40 tisoč kron škode.

Tri ruske učiteljice, ki so prišle v Prago in si najeli stanovanje v Kraljevih Vinogradih, je policija pozvala, naj nemudoma zapuste Avstrijo.

Stoletnica N. Gogola. Dne 31. marca t. l. je preteklo sto let, odkar se je rodil veliki ruski humorist in satirik Nikolaj Gogol. Glavna njegova dela so „Taras Bilba“, „Revizor“, in „Mrtve duše“.

Državna in deželna podpora za šolske vrtove se razdeli tako, da dobe po 100 K, oziroma po 50 K: Anton Skala v Vipavi, Ferdinand Juvaneec v Postojni, Stefan Tomšič v Ribnici, Ivan Lackner v Travi, Anton Pavčič v Kostanjevici, Ivan Malnarič pri Sv. Križu; Fran Rojina v Šmartnem pri Kranju, Ivan Jezeršek pri Sv. Križu, Fran Lavtizar v Šmatnem pod Šmarno goro, Avgust Korbar v Preserju, Fortunat Lužar v Izlakah, Miha Debeljak v Šmartnem, And. Šest v Cerknici, Leopold Punčuh v Zg. Logatecu, Josip Žirovnik v Zg. Gorjah, Ivan Šemerly v Lescach, Ivan Kutnar v Žužemberku, Viljem Gebauer v Smihelu pri Rudolfovem, Julij Slapšak v Vodicah, Urh Konjar v Motniku, Miha Kosec v Dragatušu, Konrad Barle v Metliki.

Okrajna šolska nadzornika Maier in Janežič bodeta pomaknjena v 8. čin. razred.

Deseti sestanek trgovskih in obrtniških vajencev je priredilo učiteljstvo meščanske šole v Krškem v nedeljo dne 28. marca t. l. Učenci so ob tem sestanku posetili gledališko predstavo „Palčki“, ki so jo istega popoldne igrali šolski otroci na novoustanovljenem stalnem šolskem odru. To je bil letošnji zadnji sestanek in ob tej priliki lahko učiteljstvo ponosno zre na svoje delo v zadnjih treh mesecih. Ob novem letu je jelo prirejati te, pri nas še neudomane sestanke. Mnogo dela je bilo treba in velike požrtvovalnosti vođigled dejstvu, da so take prireditve — neplačane in da je učiteljstvo preobloženo z delom. Bili so tedni, ko ta ali oni učitelj ni imel niti enega prostega popoldneva in se je nehoti moral vprašati, kje neki je tistih prostih 24 ur na dan, ki nam jih tako radi predbacivajo ljudje, ki imajo sami 25 ur prostega časa dan za dnevom. Neplačano je tako delo, sem rekel, in vendar je hvaležnost zapuščene mladine in zavest, da je učiteljstvo zopet privlado skromno skalo k zgradbi veličastne stavbe — narodne prosvete, tudi lepo plačilo. Lepa je pa tudi zavest, da je učiteljstvo edini stan, ki neglede na plačilo vrši idealno pesnikovo načelo: „Ne samo kar veleva mu stan...“ Ob taki zavesti pozabi človek vseh krivice, ki se gromadijo na neusmiljeno tlačnemu učitelju, pozabi dvojno mero, ki danes ne vidi v človeku kralja stvarstva ampak pripadnika te ali one stranke, ob tej zavesti ga navdaja edinole misel: Kratka je naša doba in ne izplača se delo za posamezno osebo, čeprav se ji pravi Jaz, vzvišeno in idealno pa je delo za vsestransko povzdigo človeške družbe. H.

Iz Št. Jerneja. V nedeljo 4. aprila t. l. vršil se je v Št. Jerneju na Dol. III. roditeljski sestanek. Na povabilo šol. vod. K. Trošta se je zbralo prav lepo število staršev v prostorni sobi I. razreda. V presrečnih besedah nakratki pozdravi vod. zbrane starše, spodbujajoč jih k nadaljnjemu obiskovanju prihod. rod. sest. — V prvi nastopi učitelj Fr. Jurječič ter kaj lepo in času primerno razvil svoj tema: „Vzgoja k značajnosti“. V celoti podajamo tu D. O. njegovo razpravo. — Lepe misli, jako primerne za sedanjí čas, ko marsikdo išče resnice tam, kjer jo — ni bilo nikoli. Hvala mlademu tovarišu, ki obeta biti enkrat pravi mladinoljub à la Pestalorzi. — Le tako neustrašeno naprej! Kot 2. točka tega